

Prikazi knjiga | Book Reviews

Blaž Mesec u suradnji s Tamarom Rape Žibern (2023.)

„Kvalitativno raziskovanje v teoriji in praksi“

(*Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi*),

Ljubljana, Institut za razvojne in strateške analize, 285.

Monografija *Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi*, autora Blaža Meseca, slovenskog stručnjaka za metodološka i kvalitativna istraživanja, u izdanju slovenskog Instituta za razvojne i strateške analize 2023. godine, pruža detaljan pregled istraživačima, akademikima i praktičarima koji žele dublje razumjeti i iskoristiti potencijal kvalitativnih istraživanja. Knjiga premošćuje jaz između teorije i prakse, pružajući duboke uvide kroz temeljitu analizu različitih kvalitativnih metodologija.

Biografija autora svakako je relevantan faktor znanstvene vrijednosti ove monografije, jer je profesor Blaž Mesec svoju akademsku karijeru posvetio razvijanju kvalitativnih istraživačkih metoda. Kao profesor, predavao je na Fakultetu za socijalni rad u Ljubljani te na Visokoj školi za zdravstvenu njegu Jesenice. Također, predavao je i na fakultetu Alma Mater Europaea Maribor u okviru magistarskog studija socijalne gerontologije te na doktorskoj razini na predmetu Kvalitativne metodologije. Tijekom 2019./20. i 2020./21. surađivao je s ljubljanskom ispostavom bečkog Sveučilišta Sigmunda Freuda na bolonjskom magistarskom studiju psihologije. Paralelno s tim, nastavio je istraživati i upoznavati se s razvojem kvalitativnih metoda. Njegova najnovija monografija *Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi* (s uključenom suradnjom Tamare Rape Žibera) predstavlja rezultat njegovog predanog rada i istraživanja o kvalitativnim metodama.

Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi čitatelje vodi kroz složeno područje kvalitativnih istraživanja bez ikakvog napora. Autor vješto kombinira teorijske rasprave s primjerima iz stvarnog svijeta i studijama slučaja, koristeći svoje bogato akademsko i praktično iskustvo kako bi osigurao zanimljivost i pristupačnost informacija. Čitatelji stječu dublje razumijevanje temeljnih principa različitih kvalitativnih tehnika i najboljih praksi kroz autorovu analitičnost i dekonstrukciju ovih metodologija. Jedna od istaknutih značajki knjige je sveobuhvatan prikaz kvalitativnih istraživačkih metoda. Autor pažljivo istražuje i objašnjava različite pristupe, počevši od osnovnih principa društvenih znanosti i utemeljene teorije, sve do suptilnosti fenomenologije i narativnog istraživanja. Mesec temeljito ispituje svaki pristup i opskrbljuje čitatelje raznolikim alatima kvalitativnih tehnika, osnažujući ih da odaberu najprikladniju metodologiju za svoje istraživačke ciljeve.

Monografija je strukturirana u osam logično poredanih poglavlja, koja se dodatno dijele na potpoglavlja. U prvom poglavlju naslova *Epistemološke osnove kvalitativne metode*, Mesec pojašnjava pristupe koji se koriste u epistemologiji i kvalitativnom istraživanju kako bi se razumjela priroda znanja i načini na koje se ono stječe. Ove metode se fokusiraju na dubinsko razumijevanje fenomena, subjektivna iskustva i kontekstualne faktore. Primarni cilj je otkrivanje suštine i složenosti pojavnih oblika ljudske spoznaje, umjesto generaliziranja podataka. Pojašnjava nastavak i razvoj pravaca pozitivizma i interpretivizma, fenomenologije i simbolnog interakcionizma, ne bi li čitateljima pružio što dublji uvid u kompleksnost naših spoznaja u razumijevanju svijeta koji nas okružuje.

Strategije kvalitativnog istraživanja drugo je poglavlje, u kojem nas autor upoznaje s različitim vrstama društvenih analiza, poput tematske, narativne i prizemljene teorije, jednako kao i sa studijom slučaja, biografijom i analizom diskursa. Ove strategije imaju za cilj istražiti i razumjeti društvene fenomene u njihovim prirodnim okruženjima, naglašavajući bogatstvo i složenost ljudskih iskustava. Svaka od ovih strategija nudi jedinstvene prednosti i omogućuje istraživačima zahvaćanje različitih dimenzija teme istraživanja, promičući sveobuhvatno razumijevanje proučavanog fenomena.

U trećem poglavlju *Tijek istraživanja*, Mesec nas detaljno vodi kroz cijeli proces, pojašnjavajući načine na koji se formuliraju problemi i hipoteze u društvenim istraživanjima, metode prikupljanja empirijskog gradiva te različitih varijanti intervjua.

U četvrtom poglavlju naslova *Kvalitativna analiza kvalitativnog gradiva: kodiranje*, Mesec pojašnjava dubinsko ispitivanje tehnika kodiranja (str. 144). Kodiranje igra ključnu ulogu u kvalitativnom istraživanju, omogućujući istraživačima identifikaciju obrazaca, tema i značenja unutar svojih podataka. Autor daje detaljno objašnjenje različitih pristupa kodiranju, uključujući otvoreno kodiranje, aksijalno kodiranje i selektivno kodiranje. Svaku tehniku ilustrira primjerima iz stvarnog svijeta, pokazujući kako kodiranje može proširiti i poboljšati ukupnu kvalitetu kvalitativnog istraživanja.

Pokusna teorija peto je poglavlje ove monografije, u kojem nas autor kroz primjer doživljavanja zdravstvene njege vodi kroz različite faze ovog metodološkog pristupa, ujedno pojašnjavajući povezanost kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja. Mesec zaključuje da se u novije vrijeme sve više afirmira pragmatičan pogled na odnos kvalitativne i kvantitativne metodologije te pojašnjava kako kvalitativna i kvantitativna metodologija ne moraju biti nužno isključujuće, već je važno, u okviru konkretnih istraživačkih nacrta, odrediti njihovo mjesto, tako da jedna drugu nadopunjuju, da je jedna drugoj podređena ili da proučavaju isto područje neovisne jedna o drugoj (str. 163). U daljnjem tekstu autor dodaje i objašnjava različite definicije novih pojmova pristupa koji povezuje kvalitativne i kvantitativne metode, poput dvofaznog istraživačkog nacrta, integracije metoda, metodološkog eklekticizma, itd.

U šestom poglavlju naslova *Primjeri kvalitativnih istraživanja*, na primjeru stereotipizacije i odgoja, Mesec prikazuje primjer i sve faze otvorenog kodiranja intervjua, dok u drugom dijelu ovog poglavlja predstavlja različita kvalitativna istraživanja koja su nastala u okviru doktorskog studija socijalne gerontologije na fakultetu Alma Mater Europaea Maribor.

Također, važan dio ove knjige svakako je i poglavlje *Kvalitativna istraživanja IRSA* (str. 238), u kojem autor analizira veći broj istraživanja i projekata u okviru Instituta za razvojne i strateške analize (IRSA), kritički ih vrednuje te naglašava da je Institut u posljednjih 15 godina testirao različite metodološke pristupe, poput triangulacije i meta-analize, čime je obogatio kvalitativnu metodologiju u slovenskom i međunarodnom prostoru. U nastavku autor predstavlja nekoliko istraživanja Instituta za razvoj i strateške analize koja su provedena kvalitativnom metodologijom.

Među njima je i istraživanje *Proširenje na istok, proširenje na zapad (DIOSCURI)*, koje se bavilo kulturnim kontaktima istočne i zapadne Europe nakon proširenja Europske unije. Spominju se i istraživanja o lokalnom i regionalnom razvoju, inovativnosti i zapošljavanje mladih ljudi s visokim obrazovanjem u Sloveniji.

Posljednje poglavlje naslova *Kvalitativno istraživanje u digitalnom svijetu* razmatra digitalizaciju akademskog istraživanja i praksi, pri čemu Mesec zaključuje da je, unatoč dugogodišnjoj praksi korištenja „olovke i papira“ pri korištenju kvalitativne metodologije, svakako došlo vrijeme da istraživači počnu koristiti napredniju tehnologiju.

Istaknuti aspekt ove knjige njezin je naglasak na premošćivanje jaza između teorije i prakse. Autor vješto objašnjava kako se kvalitativne istraživačke teorije mogu pretvoriti u učinkovite korake u praktičnim kontekstima, podupirući ih primjerima iz vlastitih istraživanja. Zahvaljujući primjerima iz stvarnog svijeta i informativnim raspravama o poteškoćama i mogućnostima s kojima se suočavaju kvalitativni istraživači, čitatelji mogu s punim pouzdanjem koristiti ove spoznaje za navigaciju kroz izazovna područja kvalitativnog istraživanja. Ovaj most između teorije i prakse posebno je vrijedan za istraživače koji se žele upoznati s metodološkim spoznajama koje omogućuju donošenje informiranih odluka i potiču pozitivne promjene.

Knjiga ilustrira kako kvalitativno istraživanje bilježi dubinu i raznolikost ljudskih iskustava kroz zanimljivo pripovijedanje i živopisno dokumentirane slučajeve, u kojima autor primjerice pojašnjava, kako razgovor s ljudima iz različitih sredina može otkriti složenu prirodu njihovih priča i pružiti uvid u njihove osjećaje, motive i stajališta. Knjiga također ispituje kako bi promatranja mogla rasvijetliti složenu dinamiku društvenih odnosa i ponašanja u naturalističkim situacijama.

Samim time, Mesec dodatno naglašava važnost konteksta u kvalitativnom istraživanju, pojašnjavajući kako povijesni, društveni i kulturni konteksti utječu na ljudske živote i nude neprocjenjive percepcije složenosti ljudske prirode. Knjiga potiče istraživače da uzmu u obzir širi sociokulturni milje u svojim istraživanjima, povećavajući dubinu svojih istraživanja naglašavanjem važnosti konteksta kroz dostupne primjere.

Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi neprocjenjiv je izvor za istraživačku zajednicu, koji pruža sveobuhvatno razumijevanje kvalitativnih metodologija, uz naglasak na njihovu praktičnu važnost. Početnici će knjigu percipirati kao pristupačnu i lako razumljivu, zahvaljujući autorovoj sposobnosti da složene koncepte prevede u jednostavne spoznaje. S druge strane, iskusni istraživači će cijeniti suptilne rasprave i svježe perspektive koje potiču kritičko razmišljanje i otvaraju nove puteve za istraživanje.

S knjigom *Kvalitativno istraživanje u teoriji i praksi*, Blaž Mesec stvorio je izvanredno djelo koje će nedvojbeno postati jedna od ključnih referenci u području kvalitativnih istraživanja. Autor je uspio stvoriti fascinantno putovanje razumijevanja i primjene metoda kroz vješto premošćivanje jaza između teorije i prakse, osnažujući istraživače i praktičare da u potpunosti iskoriste snagu ovih metoda.